

การศึกษากระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นายเฉลิมฤทธิ์ แก้วสิมมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-582-023-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018786 117871442

A STUDY OF TRAINING PROCESS FOR DEVELOPING COMPETENCIES OF
ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS UNDER THE JURISDICTION OF
OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY-EDUCATION COMMISSION

MR. CHALOEMRIT KAESIMMA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Graduate School
Chulalongkorn University

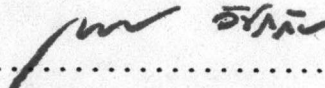
1992

ISBN 974-582-023-7

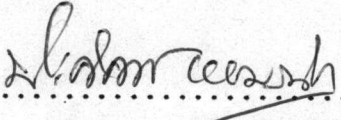
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษากระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
โดย นายเฉลิมฤทธิ์ แก้วสิมมา
ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง

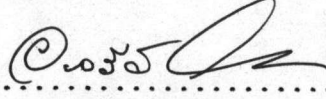

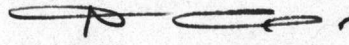
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นตัวแทน
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

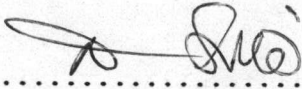

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากิจ)

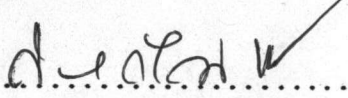
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประสิด์ หอมสิน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกี รอดโพธิ์ทอง)

..... กรรมการ
(ดร. สมเกียรติ ชอบพล)

เฉลิมฤทธิ์ แก้วสิมมา : การศึกษากระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (A STUDY OF TRAINING PROCESS
FOR DEVELOPING COMPETENCIES OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS UNDER THE
JURISDICTION OF OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY-EDUCATION COMMISSION)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 134 หน้า. ISBN 974-582-023-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการฝึกอบรมและเทคนิคการฝึกอบรมสำหรับการจัด
ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตาม
ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 292 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นว่า กระบวนการฝึกอบรมมีความสำคัญในระดับมาก 10 ขั้นตอน
และมีความสำคัญในระดับปานกลาง 1 ขั้นตอน
2. ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติตามกระบวนการฝึกอบรมครบทุกขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ปฏิบัติทุกครั้งมี
3 ขั้นตอน คือ การกำหนดอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การผลิตเอกสารในการฝึกอบรม และ
การคัดเลือกวิทยากร
3. เทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมในระดับมากสำหรับการพัฒนาครูประถมศึกษาให้มีสมรรถภาพ
ในการจัดกลุ่มผู้เรียนคือ การฝึกปฏิบัติ และที่เหมาะสมในระดับปานกลาง คือ การสาธิต การบรรยาย
การแสดงบทบาทสมมุติ การศึกษาเฉพาะกรณี การสัมมนา และการจัดทัศนศึกษา
4. เทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมในระดับมากสำหรับการพัฒนาครูประถมศึกษาให้มีสมรรถภาพ
ในการใช้ประโยชน์จากการจัดกลุ่มผู้เรียนคือ การฝึกปฏิบัติ และที่เหมาะสมในระดับปานกลางคือ การสาธิต
การสัมมนา การแสดงบทบาทสมมุติ การจัดทัศนศึกษา และการอภิปรายกลุ่ม
5. เทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมในระดับมากสำหรับการพัฒนาครูประถมศึกษาให้มีสมรรถภาพ
ในการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์คือ การฝึกปฏิบัติ และที่เหมาะสมในระดับปานกลางคือ การสาธิต
การสัมมนา ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง การอภิปรายกลุ่ม และการจัดทัศนศึกษา
6. เทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมในระดับมากสำหรับการพัฒนาครูประถมศึกษาให้มีสมรรถภาพ
ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ครบทั้งขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป คือ การฝึกปฏิบัติ และที่เหมาะสม
ในระดับปานกลาง คือ การสาธิต การสัมมนา การจัดทัศนศึกษา การอภิปรายกลุ่ม และการแสดงบทบาท
สมมุติ
7. เทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมในระดับมากสำหรับการพัฒนาครูประถมศึกษาให้มีสมรรถภาพ
ในการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนคือ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต และที่เหมาะสมในระดับปานกลาง คือ
ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง การแสดงบทบาทสมมุติ การจัดทัศนศึกษา และการสัมมนา

ภาควิชา..... โสตทัศนศึกษา
สาขาวิชา..... โสตทัศนศึกษา
ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิติต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C343041 : MAJOR AUDIO-VISUAL COMMUNICATIONS
KEY WORD: SUPERVISORS/TRAINING PROCESS/COMPETENCIES/ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS

CHALOEMRIT KAEWSIMMA : A STUDY OF TRAINING PROCESS FOR DEVELOPING
COMPETENCIES OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS UNDER THE JURISDICTION OF
OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY-EDUCATION COMMISSION. THESIS ADVISOR :
ASST. PROF. ONJAREE NATAKUATOONG, Ph.D., 134 PP. ISBN 974-582-023-7

The purpose of this research was to study the opinions of supervisors of Office of the Provincial Primary-Education concerning training process and techniques for developing competencies of elementary school teachers under the jurisdiction of Office of the National Primary-Education Commission. The sample consisted of 292 supervisors. The results revealed that:

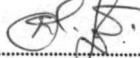
1. Among all 11 steps of training process, 10 steps received the high important ratings and 1 received moderate important rating.
2. Supervisors performed all steps of training process, however only 3 steps received the high frequency of use ratings. They were: (1) determining materials and expense (2) producing training documents and (3) selecting resource persons.
3. A high appropriate rating of training technique for developing elementary school teachers to be competent in grouping students was exercise and moderate appropriate ratings were demonstration, lecture, role playing, case study, seminar and field trip.
4. A high appropriate rating of training technique for developing elementary school teachers to be competent in utilization of students' groups was exercise and moderate appropriate ratings were demonstration, seminar, role playing, field trip, and group discussion.
5. A high appropriate rating of training technique for developing elementary school teachers to be competent in complete instructional preparation was exercise and moderate appropriate ratings were demonstration, seminar, programmed package, group discussion and field trip.
6. A high appropriate rating of training technique for developing elementary school teachers to be competent in management instructional process was exercise and moderate appropriate ratings were demonstration, seminar, field trip, group discussion and role playing.
7. The high appropriate ratings of training techniques for developing elementary school teachers to be competent in utilizing instructional media were exercise and demonstration and moderate appropriate ratings were programmed package, role playing, field trip and seminar.

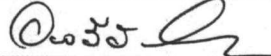

ภาควิชา..... โสตทัศนศึกษา

สาขาวิชา..... โสตทัศนศึกษา

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาอย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยด้วยดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 3,400 บาท

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจแบบสอบถามขอขอบพระคุณศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ทุกจังหวัดทุกท่านที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา

อนึ่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จสมบูรณ์ไปไม่ได้ หากขาดเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาประกอบการค้นคว้า จึงขอขอบพระคุณผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงหนังสือและเอกสารดังกล่าวด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณบิดามารดา และครูบาอาจารย์ที่ได้ให้การสนับสนุน อบรมสั่งสอน และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณคุณกาญจนา แก้วสิมมา ที่ได้ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

เฉลิมฤทธิ์ แก้วสิมมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
คำถามในการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
คำจำกัดความในการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
การพัฒนาศุลากร.....	16
ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาศุลากร.....	17
กระบวนการพัฒนาศุลากร.....	19
การฝึกอบรม.....	22
ความหมายและความสำคัญของการฝึกอบรม.....	22
กระบวนการฝึกอบรม.....	25
เทคนิคการฝึกอบรม.....	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการฝึกอบรม	
ครูประจำการ.....	39
การพัฒนาครูประจำการ.....	39
การฝึกอบรมครูประจำการ.....	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สมรรถภาพที่จำเป็นต้องพัฒนาโดยเร่งด่วนของครูประถมศึกษา	
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.....	55
การจัดกลุ่มผู้เรียน.....	55
การใช้ประโยชน์จากการจัดกลุ่มผู้เรียน.....	57
การเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์.....	60
การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ครบทั้งขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป.....	63
การใช้สื่อการสอน.....	65
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย.....	71
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	101
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	101
วิธีดำเนินการวิจัย.....	101
สรุปผลการวิจัย.....	103
อภิปรายผลการวิจัย.....	107
ข้อเสนอแนะ.....	115
รายการอ้างอิง.....	117
ภาคผนวก.....	121
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม.....	122
ภาคผนวก ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	123
ประวัติผู้เขียน.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงรายการสมรรถภาพที่จำเป็นต้องพัฒนาของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.....	6
2	แสดงความแตกต่างระหว่างความหมายของคำที่เกี่ยวกับการพัฒนา บุคลากร.....	18
3	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามเขตการศึกษา.....	69
4	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ.....	73
5	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม.....	77
6	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม.....	78
7	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการเลือกและจัดลำดับเนื้อหาในหลักสูตร การฝึกอบรม.....	79
8	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการกำหนดเทคนิควิธีในการฝึกอบรม.....	80
9	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการกำหนดอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการ ฝึกอบรม.....	81
10	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการผลิตเอกสารในการฝึกอบรม.....	82
11	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการคัดเลือกวิทยากร.....	82
12	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม.....	83
13	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล การฝึกอบรม.....	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือสำหรับการประเมินระบบ การฝึกอบรม.....	85
15	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการประเมินโครงการฝึกอบรมและติดตามผล.....	86
16	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรวมในแต่ละ ขั้นตอนของกระบวนการฝึกอบรม.....	87
17	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับเทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสม เพื่อฝึกอบรม ให้ครูประถมศึกษา มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการจัดกลุ่ม ผู้เรียน.....	88
18	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับเทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสม เพื่อฝึกอบรม ครูประถมศึกษาให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการใช้ประโยชน์ จากกลุ่มผู้เรียน.....	90
19	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ดีต่อการเตรียมการสอน อย่างครบถ้วนสมบูรณ์.....	92
20	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ดีต่อการจัดกระบวนการเรียน การสอนให้ครบทั้งขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป.....	94
21	ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ดีต่อการใช้สื่อการสอนโดยสามารถ ใช้ได้เหมาะสมและมีความชำนาญ.....	96

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการฝึกอบรมของ Sheal, Peter R.	25
2	รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อปฏิบัติงาน.....	27
3	แสดงการเชื่อมโยงระหว่างการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรและ ผู้เข้ารับการอบรม.....	32
4	รูปแบบการพัฒนาคูประจําการระดับประถมศึกษาของโครงการ พัฒนาศึกษาอาเซียน.....	40
5	องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการพัฒนาคูประจําการ.....	41
6	หลักการกำหนดรูปแบบการพัฒนาคูประจําการศึกษา.....	41
7	กระบวนการพัฒนาคูประจําการโดยวิธีการอบรม.....	53